

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ ТА РЕЛІГІЇ

УДК 141.3 : 159.964.2

Н. Є. Доній

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

КОНЦЕПТ «СМЕРТЕЛЬНЕ БАЖАННЯ»: ДЕТАЛІ СТАНОВЛЕННЯ В ПСИХОАНАЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Зусилля сконцентровані на історії становлення на початку ХХ ст. концепції деструкції, представлений в науковій спадщині З. Фрейда та в доробку маловідомої російської представниці психоаналізу С. Шпільрейн. Обґрунтовується, що для психоаналізу деструкція як «смертельне бажання» та руйнуюча сила, по суті, є біполярною, адже, за зовнішньою видимістю руйнування приховується позитивний аспект – руйнування одночасно виступає розвитком.

Ключові слова: біполярність, Ерос, Танатос, інстинкт смерті, інстинкт життя.

Останні десятиріччя знаменуються занепокоєністю спільноти щодо життєвої енергії та виживання людства. Науковці, намагаючись відстежити поширення в суспільстві тенденцій саморуйнування і самознищення, наполягають на тому, що соціальна проблема життєздатності – вітальності – виникає в момент, коли в межовій ситуації «між життям і смертю» життєва енергія спрямовується єдиним вектором сили на те, щоб людина залишилася на боці життя. Проте, причина того, чому в деяких ситуаціях ця енергія не зупиняє людину й остання, особливо часто в соціальному плані, опиняється в потойбіччі, на боці смерті, здебільшого не знаходить переконливих пояснень. Однією з причин подібного стану речей, можна вважати факт, що в окресленні вітальності зберігається одна складність-помилка – ігнорування протилежної щодо вітальності сили, хоча згідно законів діалектичного розвитку сама по собі, без опозиційної енергії, вітальність існувати не може. Введення в сучасний науковий дискурс концепту «авітальність» не тільки детерміновано існуванням концепту «вітальність», але й розумінням, що саме через розкриття сенсу авітальності можна краще зрозуміти вітальність.

Одним з моментів підігрівання в останні роки зацікавленості до вивчення авітальності можна вважати визнання існування ситуацій, в яких процес соціального розвитку не несе в готовому вигляді форми майбутніх станів. Крім того, як правило, цей процес, що спочатку виглядає як інерційний, з часом, через отриману ззовні одну з двох полярних оцінок енергії, стає або позитивно-спрямованим або негативно-спрямованим, що теж, само по собі, провокує науковий інтерес. До певного часу наука могла дозволити собі відсікати подібні ситуації, процеси та умовиводи, що

здавалися несуттєвими, та в даний час це недозволена розкіш, адже подібна енергія виступає свідоцтвом незламності прагнення сучасного життя до здійснення своїх потенцій. Ще одним моментом в зростанні інтересу щодо досліджень авітальності можна вважати те, що зростаюча кількість науковців сходиться на думці, що людина починає замислюватися про доцільність спасіння не через якісь позитивні моменти життя, такі як щастя, здоров'я та ін., а через негатив – хворобу, переживання горя, втрати, смерть. Відтак, все частіше в наукових розвідках стала озвучуватися позиція, що порятунок людства йде з боку негативних явищ: катастроф, епідемій, адикцій та подібних форм зла, а отже, дослідження негативних категорій виглядає в плані пошуку та винайдення шляхів вирішення проблем більш перспективним.

Будь-який концепт, як відомо, є суттю єдності його різних аспектів, граней і моментів предмету. Таке положення не оминуло й концепт авітальності, що має багатостолітню історію накопичення сенсового багажу. Існування сили, прихованої за авітальністю, відчувалося на інтуїтивному рівні й періодично, враховуючи поширеність діалектичного методу, згадувалася як негативний, побічний феномен вітальності, але вербально номінація не відбувалася. Одним з важливих етапів в становленні концепту «авітальність» була розробка представниками психоаналізу категорії «деструкція», як позначення «смертельного бажання»¹. Виходячи з вищевикладеного, *метою* даної публікації є розкриття історії розвитку системи тлумачення деструкції, представленої доробком Зігмунда Фрейда та Сабіни Шпільрейн.

Аналіз останніх публікацій щодо наукового доробку З.Фрейда доводить, що про цього віденського лікаря впродовж останнього століття було написано і сказано більше, ніж про будь-якого іншого філософа, діяча чи науковця. Його теорія психоаналізу до сьогодні залишається однією з найпопулярніших наукових концепцій ХХ ст. Різні аспекти психоаналітичної теорії та діяльності З. Фрейда висвітлювали Г. Блум, Р. Беррі, А. Гамбургер, І. Григор'єв, Т. Гундорова, Р. Дадун, І. Єрмаков, Х.Р. Касафонт, Н. Зборовська, Г. Левченко, Ш. Мурон, Д. Ранкур-Лафер'єр, І. Смирнов, М. Штеренсис та ін.

Ім'я С. Шпільрейн є не настільки відомим для наукового загалу як ім'я З. Фрейда, та за цією невідомістю приховується цікавий трикутник З. Фрейд-К.Г. Юнг-С. Шпільрейн. Наукові розвідки присвячені цій російській дослідниці представлені іменами А. Ван Ванінг, О.Еткінда. Опосередковано біографія Шпільрейн вивчалася італійцем А. Каротенуто, який видавши книгу «Таємна симетрія: Сабіна Шпільрейн між Юнгом і Фрейдом», включив до неї знайдене в к. 80-х рр. ХХ ст. листування С. Шпільрейн з Фрейдом та Юнгом, прокоментував його інтригуючим підзаголовком: «Нерозказана

¹ Даним концептом автор замінює психоаналітичний концепт «інстинкт смерті», що здається не зовсім вдалим, адже інстинкт є формою пристосувальної поведінки до оточуючого середовища, в основу якої покладено вроджені рефлексії.

історія жінки, яка змінила ранню історію психоаналізу» [1, 66]. Цінність листів в тому, що вони вводять читача не тільки в історію розвитку роману між К.Г. Юнгом та С. Шпільрейн, але й в сенс того унікального впливу, який С. Шпільрейн справила на життя К. Юнга та кристалізацію його ідей і тієї ролі, яку вона відігравала у розвитку фрейдівського психоаналізу та в охолодженні, а пізніше й в відчуженні К. Юнга та З. Фрейда.

Виклад основного матеріалу. Одним з перших, хто спочатку інтуїтивно, а потім й емпірично дійшов до важливості всебічного вивчення негативного аспекту не з гносеологічної чи онтологічної, а з психологічної позиції, став психоаналіз, засновником якого, як добре відомо, був австрійський психіатр Зігмунд Фрейд. Перед тим як приступити до викладення суті заявленої теми, доцільними здаються певні пояснення щодо трактування психоаналізу як гілки на дереві психології. У буквальному перекладі психологія є знанням, наукою про душу ($\psi\upsilon\chi\acute{\eta}$ з грец. – душа), що ґрунтується на позиції цілісності внутрішнього світу людини. Психоаналіз – це на переконання самого Фрейда «мистецтво тлумачень» [6, 90], відтак, це мистецтво розкриття та пояснення прихованого сенсу, що само по собі не є наукою. Таке твердження може викликати деякій подив, адже на етапі становлення концепції, наприклад, біологія надавала Фрейдю необхідне підґрунтя для доказової бази (так, в роботі «По той бік принципу задоволення» Фрейд згадує результати отримані А. Вейсманом, Л. Вудреффом, Е. Герінгом та ін.), до того ж сам Фрейд був практикуючим лікарем, що, в певному сенсі, виступає аргументом науковості. Дотримуючись принципу першості авторської думки, але враховуючи домінуючу сучасну позицію трактуванні психоаналізу, все ж таки будемо вважати, що психоаналіз це науковий напрямок, сутність якого розкривається на стику двох систем. Першої – психологічної, в рамках якої головним бажання психоаналізу було не стільки розкладення цілісності психічного на складові, скільки намагання виділити фактори, що спричиняють певну активність людини та обумовлюють патологічні прояви в поведінці людини. В контексті другої – філософської системи – психоаналіз й є мистецтвом витлумачення, адже надає пояснення специфіки буття людини в рамках розгортання цивілізації (для Фрейда вона уособлюється культурою).

Подібних коментарів вимагає й суперечлива орієнтація З. Фрейда стосовно основи власного вчення. Австрієць наполягав на власній дуалістичній орієнтованості [6, 140], проте, не зважаючи на цей факт, Фрейд на початку своєї психоаналітичної кар'єри шокував та образив сучасний йому соціум, декларувавши, що головним та єдиним мотиватором для людини є сексуальний потяг. Введенням в науковий дискурс концепту «енергія Еросу» Фрейд фактично підтримав інших інтелектуалів ХІХ ст., які стверджували, що поведінка людини регулюється ірраціональними силами, що непідвладні контролю звичайної людини (Е. Гартман, І.Ф. Гербарт, Ф. Ніцше, А. Шопенгауер та ін.). Утім, жоден з попередників Фрейда не був занадто невідступним, таким як виявився батько психоаналізу, переконаний

що його покликанням й місією є розкриття сутності негативних аспектів в людській природі. «Ми підкреслюємо усе зле в людині тільки тому, що інші заперечують, завдяки чому душевне життя людини хоча й не стає кращим, але стає більш зрозумілим. Якщо ми відмовимося від однобічної етичної оцінки, то, без сумніву, зможемо визначити більш вірну форму співвідношення доброго та злого в людській природі» [3, 91].

Нагадаймо, що в своїй концепції австрійський вчений доводив, що люди перебувають в стані постійного конфлікту – психіка людини це поле боротьби між різнобічними й непримиренними силами інстинкту, розсудку і свідомості та запропонував вести мову про сублімацію, як подвійну детермінацію діяльності людей, обумовлену природними та моральними обґрунтуваннями людського буття. Атрибутом наукової позиції Фрейда стала сконцентрованість на виявленні мотивів людської поведінки, на бажаннях та прагненнях, позбавлених однозначного трактування з позиції позитивність/негативність. Вчений, дотримуючись певних закономірностей та принципів діалектики, стверджував, людина – це складна енергетична система, мета будь-якої форми поведінки якої – зменшення напруги, викликані скупченням енергії двох груп психічних образів збудження: життя та смерті (руйнування). Останнє відображає компульсивне прагнення усіх живих організмів повернутися в невизначений стан, з якого вони вийшли. Відзначимо, до такого висновку Фрейд дійшов вже наприкінці своєї наукової діяльності, пройшовши певну еволюцію в поглядах, і тривалий час для Фрейда існування другої, руйнівної сили не було об'єктом наукових інтересів. Навіть більше, якщо звернутися до праць Фрейда, то чітко видна повна відсутність у його роботах концепту «Танатос». Фрейд, як лікар-психіатр, спостерігав ірраціональні для суспільної думки форми поведінки у своїх пацієнтів, але для позначення того, що пізніше набуло назву «Todestrieb» («смертельний інстинкт») на ранніх етапах творчості було позначено концептом «агресія» та «агресивність» [3, 365], а пізніше «потяг до агресії та деструкції» [4, 246-247].

В останні роки закордоном сформувалася група дослідників, яка наполягає, що ідея руйнівного потягу була Фрейдом частково запозиченою і справжнім автором концепту «бажаюче самоушкодження» та автором ідеї одночасного існування сексуального й деструктивного потягу була дослідниця російського походження Сабіна Шпільрейн.

Визначаючи хронологічний розвиток подій розгортання категорії «потягу до смерті», можна зазначити, що в щоденнику С. Шпільрейн перше згадування про зацікавленість цим феноменом датується 26 листопада 1910 р.: «Так, перша мета яку я хочу досягти, – зробити свою дисертацію настільки хорошою, щоб вона забезпечила мені членство в Психоаналітичному товаристві. Проте більш важливим для мене є моє друге дослідження – «Про інстинкт смерті» [цит. за 1, 68]. В подальшому Шпільрейн ще більше виказувала занепокоєння стосовно того, як її ідея буде сприйнята науковою спільнотою, адже обставини склалися не кращим

чином. Так, восени 1911 р. С. Шпільрейн, направляючись до Відня, де вона повинна була 29 листопада зробити доповідь щодо роботи «Деструкція як причина становлення», в власному щоденнику виказує певну тривогу, що її авторство може бути вкрадене й зізнається (запис від 26 листопада 1911 р.): «Я дуже побоююся, що мій друг, який мав намір згадати мою ідею в своїй статті, опублікованій в липні, та визнати мій пріоритет, може просто привласнити ідею, оскільки тепер він збирається говорити про неї, як про таку, що виникла ще в січні» [там само, 69]. Зазначимо, що під другом Сабіна має на увазі К.Г. Юнга, учня З. Фрейда, який спочатку займався лікуванням дівчини від істерії, а потім став для неї дуже близькою людиною.

29 листопада 1911 р. С. Шпільрейн виступила перед членами товариства з лекцією «Про трансформації», що була присвячена її ідеям щодо інстинкту руйнування. Лекція викликала значний інтерес в колі членів товариства й спричинила жваву дискусію. З. Фрейд описав лекцію, дискусію й власну критику в листі до К. Юнга від 30 листопада 1911 р., додавши про С. Шпільрейн: «Вона є дуже милою, й я починаю її розуміти» [там само, 72]. Згодом до протоколу засідання 29 листопада 1911 р. додалося цікаве зауваження: «На перший погляд може здатися, що, під впливом Юнга, доктор Шпільрейн сформулювала, за багато років до Фрейда, гіпотезу про те, що інстинктивне життя складається з двох протилежних стремлінь – інстинкту життя та інстинкту смерті. Більш уважний розгляд, проте, показує, що вона зовсім не розвивала цю теорію: скоріше можна говорити про те, що вона вважає сексуальний інстинкт, тобто інстинкт життя, інстинкт продовження роду таким, що має у собі деструктивний елемент» [там само].

Для Сабіни дуже важливою була оцінка Фрейда щодо її ідеї й пізніше, в листі від 21 березня 1912 р., Фрейд її надав, виказавши наступне: «Що стосується статті Шпільрейн, я знайомий тільки з одним її розділом, який вона представила Товариству. Шпільрейн вельми недурна, все, що вона говорить, не позбавлене сенсу. Однак її ідея про прагнення до руйнування мені не особливо подобається, оскільки я вважаю, що це визначається особистістю. Вона видається мені надмірно амбівалентною» [там само]. Чому вказані ідеї здалися амбівалентними З. Фрейд залишається за лаштунками, але головне, що зробила Сабіна – вона дала визначення тієї негативної сили, що пізніше стала пояснюватися як танатологічна. Отже, Шпільрейн вважає, що описуваний нею феномен – це «демонічна сила, сутністю якої є руйнування – в той же час і є творча сила, тому що з руйнування двох індивідів з'являється новий індивід. Це й є сексуальний потяг, що за своєю природою є потягом до руйнування, потягом індивіда до знищення себе» [7]. Цим формулюванням дослідниця не тільки натякає на складнощі чіткого розділення між позитивною та негативною силами, але й наділяє енергію знищення позитивними якостями: руйнування є основою становлення.

Головна заслуга Шпільрейн полягала в тому, що їй вдалося намацати діалектику процесу під час якого будь-яка зміна (розвиток) передбачає руйнування та знищення старого стану. Також дослідниця була переконана,

що індивід може мати задоволення від невдоволення, як це іноді відбувається при переживанні болю, страждань, іншими словами, в людині паралельно з бажанням життя та любові закладено дещо, що прагне самоушкодження. Шпільрейн пише: «основною характеристикою індивідуума є те, що він є дивідуум» [7]. Останньою думкою дослідниці намагається довести, що «ін-дивід» це багатоголосою минулого й людина, при розпаді Я-концепції, регресує до первісного «ми-досвіду», що само по собі може мати позитивні наслідки, адже це є моментом поштовху для соціокультурного розвитку. «Душа роду», заперечуючи те Я, яке представляє індивід, одночасно з цим запереченням, створює Я в новому образі. Іншими словами, деструкція Я є причиною розвитку нових соціальних форм та підґрунтям для творчого становлення людини.

Заради справедливості вкажемо, що Шпільрейн не була єдиною, хто на початку ХХ ст. в рамках психоаналізу намагався визначити причину методичного руху людини в бік саморуйнування. Проте, вона була першою. Слідом за Шпільрейн свій варіант енергії деструкції запропонував Е. Вейс, ввівши в психоаналітичну практику концепт «destrudo», як носія «енергії інстинктів руйнування». Це введення Вейса лишилося без подальшого пояснення, відтак, не можна судити про його вплив на подальший розвиток даного напрямку думок, окрім одиничного згадування Г. Маркузе в «Еросі та цивілізації» [2, 123]. В тому ж 1912 р., ще один виходець з Російської імперії В. Штекель публікує роботу «Мова сновидінь» в якій вперше вводить в науковий обіг категорію Танатосу та підкреслює його зв'язок з Еросом [8]. На жаль, й це відзначають науковці, ідейна спадщина Штекеля залишається в числі несправедливо забутих та недостатньо вивчених, хоча на початку ХІХ ст. він був найбільш відомим психоаналітичним автором після З. Фрейда. Причиною ігнорування Штекеля та його наукової спадщини біографи вважають сварку в 1912 р., під час якої Штекель з'ясовував стосунки з Фрейдом, а опісля був вимушений відійти від справ Психоаналітичного товариства. Головний ідейний козир Штекеля – введення категорії біполярності: усе виникаюче в момент свого створення викликає свою протилежність, а відтак, ніщо не може бути репрезентовано само по собі. Отже, зосередившись на зборі емпіричного матеріалу, Штекель констатував наявність у пацієнтів біполярності – бажання смерті, що невід'ємне від спонукання до життя. Штекель в результаті спостережень переконався: бажання жити – це є сексуальний драйв, а найвище задоволення життям часто проявляється в бажанні смерті, при якому вибір виду смерті знаходиться під впливом еротичних фантазій. Тобто коло замкнулося: почали з сексуальності нею й закінчили, почали з задоволення як позитиву, ним і закінчили.

Черга З. Фрейда щодо введення в праці концепту «Todestrieb» дійшла пізніше. Перші кроки до визнання існування цього інстинкту Фрейд зробив в роботі «Печаль й меланхолія» в 1917 р., в якій висунув припущення що придушення агресивності зміщується в бік аутоагресії, але основні тези

щодо відстоювання ідеї «смертного бажання» були надані в 1920 р., коли він оприлюднив статтю «По той бік принципу задоволення». В цій роботі Фройд віддав належне своїм попередникам та особисто Шпільрейн й в примітках до викладених тез він зауважив: «В одній насиченій змістом та думками роботі, на жаль, не зовсім для мене зрозумілої, Сабіна Шпільрейн передбачила значну частину цих міркувань» [6, 143]. Подаючи викладку власних позицій, Фройд спочатку зазначає, що «метою будь-якого життя є смерть» [там само, 120], а потім детально пояснює: «...усе, що живе повинно внаслідок внутрішніх причин померти... Ми звикли так думати ... Ми, можливо, зважилися на це тому, що в цьому віруванні приховується розрада» [там само, 128]. На шляху досягненні смерті як мети можливі два варіанти розвитку подій, а саме «одна група потягів прагне вперед, щоб як можна скоріше досягнути кінцевої мети життя, а інша – на певному місці свого шляху спрямовується в зворотній бік, щоб пройти його знову від відомого пункту й подовжити таким чином тривалість шляху» [там само, 120]. Розведенням двох типів бажань Фройд доводить «різку протилежність між потягами Я та сексуальним потягом, зводячи перші до смерті, а останні до збереження життя» [там само, 127] та наголошує, що «смерть є більшою ознакою доцільності» [там само, 131], бо потяг до смерті зводиться до пристосування щодо зовнішніх умов життя та небажання змін, в той час як сексуальний потяг прагне постійного оновлення. Підтримуючи позицію Т. Фехнера, Фройд зазначив: «принцип задоволення виводиться з принципу константності» [там само, 78], відтак потяги (еротичний та деструктивний) є консервативними й представляють собою дискурс енергетичної економії, тобто вони спрямовані на відновлення більш ранніх подій чи станів буття. Організм плине до стану повного спокою через те, що метою організму є повернення в оригінальний неорганічний стан. Через те смерть є одночасно причиною та метою життя, а реалізується вона не якимось зовнішніми силами, а через активацію та поштовх внутрішніх моментів. Відтак, мабуть найголовніший аргумент на користь існування потягу до смерті Фройд формулює так: «Те, що ми визнали в якості домінуючої тенденції психічного життя ... а саме прагнення до зменшення, збереженню в спокої, припинення внутрішнього подразнюючого напруження (за виразом Барбари Лоу – «принцип нірвани»), як це знаходить собі прояв в принципі задоволення, – є одним з наших найбільш сильних мотивів для впевненості в існуванні потягу до смерті» [там само, 144-145]. Діалектичність взаємообумовленості смерті та задоволення лежить в площині фройдівської позиції, що смертельне бажання перебуває на службі у принципу задоволення й водночас є його потойбіччям. Ця позиція зовсім не означає, що Фройд затверджує смерть єдиною метою життя. Для Фройда категорія смерті необхідна для підтримки діалектичної напруги як протиставлення життєвому принципу. Без смерті життя втрачає свою смислову складову, смерть дає поштовх життю й змушує людину діяти, боротися, виживати.

Підсумовуючи, можна зазначити таке. По-перше, персона Сабіни

Шпільрейн – це не перший випадок в історії людства, коли фігура, що стоїть на задньому плані, виявляється джерелом далекосяжного впливу. Головна заслуга Шпільрейн – це переорієнтація наукової спільноти на дослідження «смертельного бажання» (деструкції), що, окрім як бути згустком руйнівної енергії, може породжувати та творити. Отже, завдяки Шпільрейн деструкція втратила абсолютну негативність. По-друге, для Фрейда життя та смерть поєдналися онтологічно та біологічно. З. Фрейд, переосмислюючи ідею Шпільрейн, надає їй закінченої форми та визнає смерть в якості первісного потягу, що не може бути виключеним з жодного життєвого процесу, адже, як фактор дезінтеграції, є включеним в сам процес цивілізаційного розвитку. У відповідності з принципами енергетичної економії, принцип задоволення – це тенденція, що спрямована або в бік повного звільнення психіки від збудження або в бік зменшення стимуляції до терпимо-постійного рівня. Безсвідоме хоча й прагне смерті, але свідомість здатна обирати свій власний шлях до саморуйнувань, яким він буде – тривалим чи коротким – залежить від людини. Останнє є важливим умовиводом, адже застосування концепту «смертельне бажання», здається позбавляє людину можливості координації руху власним життям й перетворює людину в бичка, якого ведуть на заклання непідвладні йому сили. Одна єдина проблема, що залишилася невирішеною для Шпільрейн й її не зміг вирішити остаточно і Фрейд, полягає в тому, що на практиці, в реальному житті не знайдено механізмів, здатних допомогти розвести сексуальне та деструктивне бажання, вони завжди проявляються разом. Щодо перспективи дослідження вищерозглянутого, то доцільним виглядає подальша деталізація концепту «авітальність», як згустку енергії, що схожа зі смертельним бажанням за зарядом та спрямуванням на смерть, й концепту «девіталізація», що є процесом та напрямком руху життєвої енергії в бік авітальності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ван Ванинг А. Работы одного из пионеров психоанализа – Сабины Шпильрейн / А.Ван Ванинг // Вопросы психологии. – 1995. – № 6. – С.66-79.
2. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. Одномерный человек : Исследование идеологии развитого индустриального общества / Герберт Маркузе ; [пер.с англ., послесл., примеч. А.А. Юдина; сост., предисл. В.Ю. Кузнецова]. – М. ООО «Издательство АСТ», 2003. – 526 с.
3. Фрейд З. Введение в психоанализ : лекции / З.Фрейд ; [авторы очерка о Фрейде Ф.В. Бассин и М.Г. Ярошевский]. – М. : Наука, 1991. – 456 с.
4. Фрейд З. Неудовольствие культурой / З.Фрейд // Фрейд З. Собрание сочинений в 10 т. Т.9. Вопросы общества и происхождение религий ; [пер. А.М.Боковиков]. – М. : ООО «Фирма СТД», 2007. – С.191-270.
5. Фрейд З. Печаль и меланхолия / Зигмунд Фрейд ; [пер. с нем. М.В. Вульфа] // Фрейд З. Влечение и их судьба. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999. – С.151-176.

6. Фрейд З. По ту сторону принципа удовольствия / Зигмунд Фрейд // Фрейд З. Проблемы метапсихологии ; [пер. с нем. Г.В.Барышниковой]. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА, 2009. – С.75-156.
7. Шпильрейн С. Деструкция как причина становления / Сабина Шпильрейн ; [пер. М.И. Шпильрейн, под ред. О.В. Никифорова] // Логос : философско-литературный журнал. – 1995. – № 4. – С. 207-238. Режим доступа: <http://anthropology.rinet.ru/old/5/desrtukcia.html> (дата звернення 20.05.2013)
8. Stekel Wilhelm Die Träume der Dichter. – Wiesbaden : Verlag von Bergmann, 1912. – 262 s.

РЕЗЮМЕ

Н.Е. Доний. Концепт «смертельное желание»: детали становления в психоаналитическом дискурсе

Усилия сконцентрированы на освещении становления в начале XX в. концепции деструкции, представленной научным наследием З. Фрейда и работами малоизвестной российской представительницы психоанализа С. Шпильрейн. Обосновывается, что в психоанализе деструкция, как «смертное желание» и разрушающая сила, по сути, является биполярной, и за внешней видимостью разрушения скрывает положительный момент – разрушение одновременно выступает развитием.

Ключевые слова: биполярность, Эрос, Танатос, инстинкт смерти, инстинкт жизни.

SUMMARY

N. E. Doniy. The Concept of «Deadly Desire»: Details of Formation in Psychoanalytics Discourse

Author's efforts are focused on elucidation specific of becoming in the beginning XX century the concept of destruction represented by scientific heritage of S. Freud and the works of S. Spielrein, a little-known Russian representative of psychoanalysis. It is proved that in psychoanalysis «deadly desire» as a destructive force, is essentially bipolar and external for visibility the destruction of concealing a positive aspect – the destruction of both serves development.

Key words: bipolar, Eros, Thanatos, the death instinct, the instinct of life.